

summarized (H. Donskyi, D. Zuiev, V. Ryvchyn). The attention is focused on the peculiarities of perception of visual images in the textbook by children of different ages (B. Butnyk-Siverskyi, H. Hranik). The possibilities of the illustrative material as a special tool of understanding and assimilation of the textbook learning material by younger students are revealed.

Scientific literature analysis related to the given problem (A. Girniak, L. Zankov, K. Zahorulko, B. Karlavaris, Ya. Kodliuk, V. Kryshmael, I. Lerner, A. Popkov, H. Prodanovych, N. Prots, V. Tseitlin, N. Hrebtova and others) proves the importance of illustrations in the primary textbooks since this outside of the text element contributes to the enrichment and expansion of their direct sensory experience and the development of observation; knowledge of specific properties of objects during practical activities; better memorizing and effective assimilation of knowledge; creating conditions for the transition to abstract thinking; serves as a support for independent learning, systematization of the educational material.

Keywords: school textbook; the illustrative material; a primary school; the role of visual images in the structure of educational books.

УДК 373.3.016:81'243

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Т. К. Полонська,
*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов,
Інститут педагогіки НАПН України,
e-mail: Polonska@gmail.com*

У статті розглянуто основні методи навчання читання іноземною мовою учнів початкової школи у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці. Визначено роль раннього шкільного іншомовного читання як виду мовленнєвої діяльності, спрямованого на сприйняття та розуміння письмового тексту. Проаналізовано різні методи навчання техніки іншомовного читання молодших школярів: звуковий метод, метод цілих слів, метод цілих речень, метод ключових слів тощо. Детально описано структуру та зміст моделей формування техніки читання іноземною мовою, розроблені вченими-методистами Р. Ю. Мартиноюю і З. М. Нікітенко. Автор статті пропонує застосовувати комбінований метод навчання техніки читання до розроблення чи модифікації методу, який якнайповніше відповідав би цілям і завданням сучасної початкової школи.

Ключові слова: методи навчання; читання; техніка читання; іноземна мова; початкова школа.

Постановка проблеми. Сучасна школа повинна враховувати умови полімовного та полікультурного світу, в яких ростуть і навчаються діти із самого раннього віку. Початкова школа розглядається як важливий етап шкільної іншомовної освіти, де закладаються основи навчальної діяльності: формуються вміння бачити мету і діяти відповідно до неї, уміння самооцінювати процес і результати своєї діяльності з оволодіння іноземною мовою. Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, «учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їхній особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на

міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій» [3, с. 6].

Читання – це один із видів мовленнєвої діяльності, що має велике пізнавальне значення і фактично реалізує всі три основні цілі навчання – виховну, практичну і загальноосвітню. Раннє навчання іншомовного читання позитивно впливає на оволодіння першою іноземною мовою, створює базу для продовження її вивчення в основній школі, а також відкриває можливості для навчання другої/третьої іноземної мови, необхідність володіння якими стає все очевиднішою. Незаперечною є й інформативна цінність навчання читання іноземною мовою в початковій школі, що проявляється в більш ранньому входженню дитини в загальнолюдську культуру через спілкування новою для неї мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні дослідники вивчали різні аспекти навчання іншомовного читання учнів початкових класів, зокрема: навчання техніки іншомовного читання (О. Б. Бігич, М. В. Денисенко, В. М. Жуковський, І. О. Зимня, К. І. Онищенко), створення моделей навчання іншомовного читання молодших школярів (Р. Ю. Мартинова, З. М. Никитенко, Т. М. Яблонська), методи навчання читання іноземною мовою (Й. М. Берман, М. З. Біболетова, О. А. Ленська, О. Й. Негневицька), формування іншомовної компетентності в читанні (Г. Е. Борецька, С. В. Гапонова, З. І. Кличникова, В. В. Черниш) тощо.

Формулювання цілей статті. Мета статті – охарактеризувати сучасні методи навчання читання іноземною мовою молодших школярів і виявити найефективніші з них для оволодіння учнями навичками техніки читання, визначеними програмою.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних завдань навчання іноземних мов у початковій школі є навчання читання і розуміння тексту іноземною мовою. Навчання іншомовного читання в початковій школі сприяє ранньому прилученню молодших школярів до нового для них мовного світу, формує в них готовність до спілкування іноземною мовою і позитивно налаштовує до подальшого її вивчення. За допомогою іншомовного читання молодші школярі знайомляться зі світом зарубіжних однолітків, із пісенним, віршовим і казковим фольклором та доступними зразками дитячої художньої літератури країни, мова якої вивчається. Процес навчання читання іноземною мовою дає змогу формувати деякі універсальні лінгвістичні поняття, які функціонують в рідній та іноземній мовах, розвиваючи цим інтелектуальні, мовленнєві та пізнавальні здібності учнів. Читання також розвиває певні риси характеру в молодших школярів, зокрема уважність, працелюбність, допитливість, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, посидючість тощо.

Іншомовне читання є видом мовленнєвої діяльності, який дає змогу не імітувати, а відтворювати одну з форм реального спілкування іноземною мовою. Виходячи з цієї функції, процес навчання читання необхідно вибудовувати так, щоб учні сприймали його як діяльність, що має практичне значення. На жаль, у школах простежується недостатнє володіння школярами технікою читання і розуміння прочитаного. Однак без оволодіння технікою читання в початковій

школі подальше вивчення іноземної мови в основній і старшій школі є досить обмеженим.

Як зазначає відомий фахівець у галузі ранньої шкільної іншомовної освіти З. М. Никитенко, труднощі переходу з початкової школи в середню виражаються в неготовності п'ятикласників до оволодіння іноземною мовою в нових умовах. В учнів недостатньо сформовані технічні навички читання й письма, вони не вміють вилучати смислу із прочитаного іноземною мовою. У більшості школярів відсутній інтерес до вивчення іноземної мови, вони не налаштовані на іншомовне спілкування в цілому. Причини цих та інших труднощів криються в системі навчання іноземної мови в початковій школі. Відсутність успішності, на думку дослідниці, призводить до емоційного нездоров'я молодших підлітків [9, с. 146–147].

Для кращого розуміння проблеми розглянемо трактування таких ключових понять, як «метод навчання», «читання», «техніка читання».

У науково-методичній літературі існують різні визначення поняття «методи навчання» (метод від грец. *μέθοδος* – шлях дослідження чи пізнання): 1) способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на досягнення поставлених навчально-виховних цілей [2, с. 41]; 2) способи роботи вчителя та організації навчально-пізнавальної діяльності учнів щодо вирішення різних дидактичних завдань, спрямованих на оволодіння матеріалом, що вивчається [12, с. 194–195]; 3) єдність принципів навчання і таких глобальних компонентів методики, як мета, зміст, способи і засоби навчання іноземних мов [8, с. 543] тощо.

Узагальнивши викладене вище, визначаємо **методи навчання** як способи досягнення поставлених дидактичних цілей і завдань у процесі спільної діяльності вчителя й учнів, способи взаємодії суб'єктів у процесі передачі, сприйняття та засвоєння навчальної інформації.

Учені-методисти розглядають **читання** як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, спрямований на сприйняття та розуміння писемного тексту. Читання є складником комунікативної діяльності людини, оскільки забезпечує писемну форму спілкування [8, с. 370].

Г. В. Рогова у структурі читання як діяльності виокремлює *мотив, мету, умови і результат*. *Мотивом* є спілкування або комунікація за допомогою друкованого слова, *метою* – отримання інформації з того питання, що цікавить читача. До *умов* діяльності читання зараховано оволодіння системою мови і прийомами вилучення інформації. *Результатом* діяльності є розуміння або вилучення інформації з прочитаного з різним ступенем точності та глибини [10, с. 45].

У процесі навчання іноземної мови у школі читання виступає і як *мета*, і як *засіб* навчання: учні оволодівають читанням як джерелом отримання інформації (*мета*), а також вони послуговуються читанням для засвоєння мовного й мовленнєвого матеріалу (*засіб*). Це створює необхідні умови для стимулювання інтересу молодших школярів до вивчення цього предмета, який вони можуть задовольнити самостійно.

З точки зору психології **читання** є рецептивною формою мовленнєвого

спілкування і складається із двох взаємопов'язаних процесів: техніки читання тексту та його розуміння. Читання розглядається як процес сприйняття та активної переробки інформації, графічно закодованої відповідно до системи тієї чи іншої мови [5, с. 5–6].

З. І. Кличникова **техніку читання** розуміє як швидкість і точність встановлення буквено-звукових відповідностей, чітке застосування правил читання, володіння синтагматичним членуванням речення, здатність прогнозувати мовний матеріал, правильне вимовляння й інтонування того, що читається, під постійним контролем розуміння [там же, с. 39–42].

У Новому словнику методичних термінів і понять **технікою читання** є навички й уміння читання, що забезпечують перцептивну переробку письмового тексту, перекодування зорових сигналів у смислові одиниці, тобто сприймання графічних знаків і співвіднесення їх із певними значеннями [1, с. 312].

Отже, у читанні виділяють *змістовий план* (про що текст), де результатом діяльності читання буде розуміння прочитаного, і *процесуальний план* (як прочитати і озвучити текст), де результатом діяльності буде сам процес читання, тобто співвіднесення графем із фонемами.

Основне завдання навчання техніки читання в початковій школі – навчити учнів відтворювати буквений текст у двох формах: розгорнутій (вголос) і згорнутій (мовчки/про себе), під постійним контролем розуміння того, що читається. Читання вголос використовується для формування навичок техніки читання в період їх становлення, а також виступає засобом контролю точності сприймання буквеного тексту. Читання мовчки використовується в період стабілізації навичок, воно сприяє розвитку вмінь читання і є показником сформованості зрілого читача.

У методиці навчання іноземних мов існують різні підходи до методів навчання техніки іншомовного читання. Насамперед, методи визначаються за двома основними кваліфікаційними критеріями: 1) за вихідною мовною одиницею, покладеною в основу навчання (*буква, звук, ціле слово, речення, текст*); 2) за видом провідної діяльності учнів (*аналіз, синтез*). За вихідною мовною одиницею вирізняються буквені, звукові, складові методи і методи цілих слів; за видом провідної діяльності – аналітичні, синтетичні, аналітико-синтетичні методи.

У зарубіжній методичній літературі методи зазвичай характеризуються лише за критерієм одиниці навчання. До таких методів належать: The Alphabetic Method – алфавітний метод; The Phonic Method – звуковий метод; The Look & Say Method – метод цілих слів; The Sentence Method – метод цілих речень; The Whole Language Method – метод розповіді, створений у межах підходу «Мова як ціле» (Whole Language).

Відповідно до традиційного підходу, *навчання читання методом цілих слів* – це коли учні проходять шлях від букви до звуку і від графічної форми слова до його звукової форми. Вони знайомляться з буквами і читають окремі слова за правилами читання. Однак за такого підходу школярі роблять багато помилок, читання набуває характеру вгадування, оскільки діти запам'ятовують «візерунок букв», а не бачать звукового образу.

Більш узагальнену класифікацію методів за першим критерієм запропонувала О. А. Ленська, розділивши їх на три групи: фонетичні, глобальні та змішані [6, с. 14]. У *фонетичних методах* (Phonetic Methods) одиницею навчання є букви і звуки; у *глобальних* (Global Methods) – цілі слова, речення, тексти; у *змішаних* (Eclectic Methods) – сполучення фонетичних і глобальних методів у різному співвідношенні.

Варто зазначити, що проблема кваліфікації методів навчання читання не є новою. Ще в 60-х рр. ХХ ст. Г. В. Рогова виокремила три методи навчання іноземних мов, які тривалий час використовувалися у практиці шкільного навчання: *метод цілих слів, звуковий метод, метод цілих речень* [10, с. 11]. У подальшому було розроблено інші або модифіковано вже відомі методи навчання техніки іншомовного читання.

Так, *метод цілих слів* отримав свій подальший розвиток у працях І. М. Верещагіної, О. А. Ленської, М. З. Біболетової, К. І. Онищенко та інших дослідників. Навчання техніки читання іноземною мовою молодших школярів на основі цього методу здійснюється відповідно до двох способів: 1) через пред'явлення образу цілого слова із графічним виділенням у ньому букви або буквосполучення, прочитання слова, його аналіз і визначення правила читання; пред'явлення правила-інструкції до знайомства зі словами; читання однотипних слів за аналогією з опорою на ключове слово; 2) через читання окремих слів за правилами читання, де ключовим словом є графічний образ слова і малюнок; читання слів не за правилами на основі слів з аналогічним звуком, що читаються за правилами.

Звуковий метод, представлений у дослідженнях З. М. Никитенко, О. І. Негневицької, Н. М. Кравченко та ін., може також здійснюватися двома способами: 1) оволодіння звуковою формою слів і транскрипцією як зоровою опорою для засвоєння алфавіту і правил читання; 2) фонемно-графемний метод читання цілих слів – вивчення низки слів за ключовим словом лише після того, як засвоюються всі його графеми.

Популярним методом навчання читання є *метод ключових слів*, або за аналогією, коли учням пропонується прочитати слова з однаковою орфограмою (напр.: is, his, it, sit, in, big). Цей метод, уведений в методику навчання А. П. Старковим, і досі залишається дієвим. Оскільки він пов'язаний з методом читання за правилами, то перш ніж пропонувати учням аналогічні слова, варто спочатку сформулювати правила [11].

На сьогоднішній день у навчанні техніки іншомовного читання домінують два методи: *метод цілих слів* (обидва названі вище способи) і *звуковий метод*. Однак, на жаль, ці методи не завжди дають очікуваних результатів навчання. На нашу думку, це пов'язано з тим, що навчання іноземної мови в школах України розпочинається з першого класу, а початок навчання іншомовного читання передбачено після оволодіння учнями усним увідним курсом упродовж першого півріччя. Проте в дітей перших-других класів ще не завершився процес формування навичок і вмінь читання рідною мовою. Найповніше особливостям фонетичної та графічної систем української мови відповідає *фонетичний (звуковий) аналітико-синтетичний метод* навчання дітей читання, розроблений

К. Д. Ушинським, який отримав визнання і в навчанні техніки іншомовного читання молодших школярів.

Український учений-методист Р. Ю. Мартинова запропонувала цілісну загальнодидактичну модель змісту навчання іноземних мов, одним із компонентів якої є дидактична модель змісту взаємопов'язаного навчання іншомовної *техніки читання і письма*. Як зазначає Р. Ю. Мартинова, «... узагальнена мета навчання зводиться до формування графічної й орфографічної компетенцій учнів, а конкретні цілі навчання полягають у здобуванні всіх видів знань, навичок і вмінь: 1) озвучування кожної букви алфавіту відповідно до її основного способу читання і написання її в різних графічних варіантах, а також озвучування і написання кожної букви за найтиповішим для неї звуком і позначення будь-якого звука відповідною йому буквою; 2) вимовлення будь-якого слова і його транскрибування, якщо воно пишеться за фонетичним принципом; 3) читання будь-якого слова і написання його в орфографічній і транскрибованих формах, якщо воно ґрунтується на фонетичному принципі і підлягає активному засвоєнню; 4) вимовлення будь-якого слова і написання його в транскрипції, якщо воно ґрунтується на вивчених правилах читання; 5) читання будь-якого слова і написання його в орфографічній і транскрибованій формах, якщо воно ґрунтується на вивчених правилах читання і підлягає активному засвоєнню; 6) вимовлення будь-якого слова за транскрипцією, якщо воно не відповідає правилам читання; 7) читання будь-якого слова за транскрипцією і написання його в орфографічній і транскрибованій формах, якщо воно не відповідає правилам читання, але підлягає активному засвоєнню; 8) читання і написання будь-якого словосполучення, якщо воно складається з вивчених лексичних і граматичних одиниць» [7, с. 28].

На думку іншого вченого-методиста З. М. Никитенко, у сучасній школі найправильнішим способом оволодіння дітьми технікою читання іноземною мовою є шлях від звуку і звукового аналізу (без опори на друкований текст) через матеріальну опору на буквено-звукові відповідності, тобто від звукової форми слова до його графічної форми (звуковий аналіз → буквено-звукові співвідношення). До переваг цієї технології автор відносить урахування психофізіологічних основ становлення мовленнєвої здібності, психофізіологічних можливостей дітей та їхнього шкільного досвіду в засвоєнні граматики рідної мови і нерозривний розвиток технічних навичок читання та здібності до усного іншомовного спілкування. На основі зазначеного підходу дослідниця дає своє визначення читанню: «**іншомовне читання** молодшого школяра на початковому етапі формування є дією з відтворення звукової форми слова на основі його графічної моделі (в англійській мові – спочатку транскрипційній, а потім буквеній)». У цьому визначенні читання предметним змістом дії читача виділяється матеріальна звукова сторона, тобто не букви чи їх назви виступають предметним змістом, а звукова сторона мовлення – фонеми та їх послідовність [9, с. 190].

З. М. Никитенко розробила модель поетапного формування техніки читання іноземною (англійською) мовою, у якій виділено три стадії.

Першу стадію становить підготовчий (пропедевтичний) курс усного іншомовного спілкування тривалістю в одну (першу) чверть, який дає змогу дітям орієнтуватися у фонемній системі нерідної мови і взаємопов'язано розвивати мовну і мовленнєву здібності, а також створювати комунікативне ядро усного іншомовного мовлення.

Варто зазначити, що ідея усного вступного курсу не є новою, його обґрунтував А. П. Старков стосовно 5 класу ще у 60-х рр. ХХ століття. Новим є характер (нерозривно пов'язаний розвиток мовної та мовленнєвої здібності молодшого школяра) і зміст курсу, тому З. М. Никитенко, щоб показати принципову відмінність від попереднього курсу, назвала його *усним курсом іншомовного спілкування*, який моделюється стосовно віку 6–7 років із урахуванням психолінгвістичних і нейрофізіологічних досліджень становлення мовленнєвої здібності в онтогенезі.

Під час *другої стадії* – матеріалізованої орієнтувальної основи становлення техніки читання – тривалістю в одну (другу) чверть, яка природно інтегрована у процес оволодіння дітьми усним іншомовним мовленням, відбувається оволодіння знаками транскрипції (читання і запис слів у транскрипції) як майбутньої опори в засвоєнні букв і буквено-звукових співвідношень слів та оволодінні системою голосних і приголосних фонем з опорою на сформоване комунікативне ядро і знаки транскрипції.

Під час *третьої стадії* – формування у другокласників основних механізмів техніки читання й умінь читати автентичний текст вслух і про себе – тривалістю у друге півріччя 2-го класу відбувається формування когнітивних здібностей, ознайомлення з англійськими буквами з опорою на знаки транскрипції, із правилами читання букв, буквосполучень, голосних у відкритому і закритому складі, читання слів, речень, виразне читання текстів вслух і про себе [9, с. 98–103].

Результатом використання цієї моделі є сформовані навички техніки читання іноземною мовою, які складають міцну основу для становлення іншомовної мовленнєвої здібності дітей усвідомлено й самостійно читати автентичні тексти іноземною мовою з різними стратегіями. Зазначений результат стає можливим, оскільки на кожній стадії опрацьовується певна дія учня таким чином, що із розгорнутої вона поступово перетворюється в розумову дію, тобто відбувається інтеріоризація.

Що стосується застосування проаналізованих нами методів у навчальній літературі, то, наприклад, у двох сучасних підручниках з англійської мови для 1-го класу (автори О. Д. Карп'юк і А. М. Несвіт), рекомендованих МОН України для використання в початковій школі, навчання техніки читання здійснюється за методом цілих слів, хоча перевага надається навчанню говоріння й аудіювання. Учні знайомляться з буквами (в алфавітному порядку) і читають слова, словосполучення та речення не самостійно, а повторюючи їх за вчителем. Навчання читання букв здійснюється паралельно з їх написанням.

Перший клас вітчизняної школи розглядається як основний у постановці іноземної вимови, формуванні ритміко-інтонаційних навичок і звуко-буквених співвідношень. Для засвоєння фонологічного аспекту мови (усний ввідний

курс) програмою відведено 16 годин (перше півріччя), а для засвоєння звуко-буквених співвідношень – 19 годин (друге півріччя). З метою полегшення оволодіння процесами читання і письма рекомендовано використовувати стандарт напівдрукованого шрифту. В обох випадках оволодіння звуковою та буквеною системами іноземної мови відбувається на основі виділених авторами підручників комунікативних одиниць, які повністю відповідають тематиці ситуативного спілкування та реалізують мовленнєві функції, запропоновані програмою з іноземної мови для 1-го класу. Знайомство учнів зі звуковою системою іноземної мови повинно відбуватися на основі імітативно-ігрових технологій в умовах комунікативних ситуацій. Вивчення фонетики, тобто звукового ладу мови (звуків, звукосполучень, наголосу, ритму, мелодики, інтонації, паузи), як самостійного аспекту не передбачається. Діти опановують вимовні навички в ході навчання усного мовлення і читання [4, с. 20–21].

У навчальній програмі з іноземних мов для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновленій у 2016 р.) визначено вимоги до рівня сформованості вмінь та навичок читання в учнів початкової школи після кожного етапу.

На кінець 1-го класу учні повинні вміти розпізнавати літери алфавіту та графічний образ найчастіше вживаних і вивчених слів, словосполучень і коротких фраз.

На кінець 2-го класу учні повинні читати мовчки та вголос і розуміти слова, словосполучення, речення, короткі тексти, що містять мовний матеріал, засвоєний в усному мовленні. Обсяг – 100–150 друкованих знаків.

На кінець 3-го класу учні повинні читати вголос і мовчки з повним розумінням короткі, прості тексти, що містять мовний матеріал, засвоєний в усному мовленні; читати і розуміти нескладні короткі тексти, де значення незнайомих слів розкривається з опорою на ілюстративний матеріал. Обсяг – 150–200 друкованих знаків.

На кінець 4-го класу учні мають читати вголос і мовчки з повним розумінням короткі тексти, що містять мовний матеріал, засвоєний в усному мовленні; розуміти основний зміст різнопланових текстів, пов'язаних із повсякденним життям; читати і розуміти нескладні короткі тексти, де значення незнайомих слів розкривається на основі здогадки. Обсяг – 200–250 друкованих знаків [там же, с. 71, 81, 91, 101].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як свідчить аналіз описаних вище основних методів навчання техніки читання іноземною мовою молодших школярів, фактично, кожен з них має позитивні характеристики, які можуть бути враховані при розробленні або модифікації такого методу (або комплексу методів), який би найповніше відповідав цілям і завданням сучасної початкової школи. Утім, незважаючи на те, який метод використовується, він має забезпечити рівень умінь та навичок в іншомовному читанні молодших школярів, визначених чинною навчальною програмою.

Використані джерела

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М. : ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / Ю. К. Бабанский ; сост. М. Ю. Бабанский. – М. : Педагогика, 1989. – 558 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Практика управління закладом освіти: спецвипуск. – К., 2012. – С. 2–33.
4. Іноземні мови. 1–11 класи : навчальні програми і методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2016/2017 навчальному році. – Х. : Ранок, 2016. – 160 с.
5. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке : пособие для учителей / З. И. Клычникова. – М. : Просвещение, 1983. – 207 с.
6. Ленская Е. А. Проблемы обучения чтению на английском языке детей младшего школьного возраста : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Е. А. Ленская. – М., 1978. – 24 с.
7. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.09 / Р. Ю. Мартинова. – К., 2007. – 51 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
9. Никитенко З. Н. Методическая система овладения языком на начальной ступени школьного образования : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 / З. Н. Никитенко. – М., 2015. – 427 с.
10. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях : пособие для пед. Вузов / Г. В. Рогова, И. Н. Верещагина. – М. : Просвещение, 2000. – 232 с.
11. Старков А. П. Обучение английскому языку в средней школе / А. П. Старков. – М. : Просвещение, 1978. – 224 с.
12. Харламов И. Ф. Педагогика : учеб. пособ. / И. Ф. Харламов. – М. : Высшая школа, 1990. – 576 с.

References

1. Azimov Je. G. Novyj slovar' metodicheskikh terminov i ponjatij (teorija i praktika obuchenija jazykam) / Je. G. Azimov, A. N. Shhukin. – M. : IKAR, 2009. – 448 s.
2. Babanskij Ju. K. Izbrannye pedagogicheskie trudy / Ju. K. Babanskij ; sost. M. Ju. Babanskij. – M. : Pedagogika, 1989. – 558 s.
3. Derzhavnyi standart pochatkovoї zahalnoi osvity // Praktyka upravlinnia zakladom osvity: spetsvypusk. – K., 2012. – S. 2–33.
4. Inozemni movy. 1–11 klasy : navchalni prohramy i metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu v 2016/2017 navchalnomu rotsi. – Kh. : Ranok, 2016. – 160 s.
5. Klychnikova Z. I. Psihologicheskie osobennosti obuchenija chteniju na inostrannom jazyke : posobie dlja uchitelej / Z. I. Klychnikova. – M. : Prosveshhenie, 1983. – 207 s.
6. Lenskaja E. A. Problemy obuchenija chteniju na anglijskom jazyke detej mladshego shkol'nogo vozrasta : avtoref. dis. na soisk. uchen. step. kand. ped. nauk : spec. 13.00.02 / E. A. Lenskaja. – M., 1978. – 24 s.
7. Martynova R. Yu. Tsilisna zahalnodydaktychna model zmistu navchannia inozemnykh mov : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. ped. nauk : spets. 13.00.09 / R. Yu. Martynova. – K., 2007. – 51 s.
8. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka : pidruchnyk dlja studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv / [О. В. Бігич, Н. Ф. Бориско,

H. E. Boretska ta in.] ; za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K. : Lenvit, 2013. – 590 s.

9. Nikitenko Z. N. Metodicheskaia sistema ovladenija jazykom na nachal'noj stupeni shkol'nogo obrazovanija : dis. ... d-ra ped. nauk : spec. 13.00.02 / Z. N. Nikitenko. – M., 2015. – 427 s.

10. Rogova G. V. Metodika obuchenija anglijskomu jazyku na nachal'nom jetape v obshheobrazovatel'nyh uchrezhdenijah : posobie dlja ped. vuzov / G. V. Rogova, I. N. Vereshhagina. – M. : Prosveshhenie, 2000. – 232 s.

11. Starkov A. P. Obuchenie anglijskomu jazyku v srednej shkole / A. P. Starkov. – M : Prosveshhenie, 1978. – 224 s.

12. Harlamov I. F. Pedagogika : ucheb. posob. / I. F. Harlamov. – M. : Vysshaja shkola, 1990. – 576 s.

Полонская Т. К.

МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье проанализированы основные методы обучения чтению на иностранном языке учащихся начальной школы в отечественной и зарубежной теории и практике. Определена роль раннего школьного иноязычного чтения как вида речевой деятельности, направленного на понимание письменного текста. Рассмотрены различные методы обучения технике иноязычного чтения младших школьников: звуковой метод, метод целых слов, метод целых предложений, метод ключевых слов и др. Подробно описаны структура и содержание моделей формирования техники чтения на иностранном языке, разработанные учеными-методистами Р. Ю. Мартыновой и З. Н. Никитенко. Автор статьи предлагает использовать комбинированный метод обучения технике чтения до разработки или модификации метода, который бы наиболее полно отвечал целям и задачам современной начальной школы.

Ключевые слова: методы обучения; чтение; техника чтения; иностранный язык; начальная школа.

Polonska T.

METHODS OF TEACHING READING IN A FOREIGN LANGUAGE TO PRIMARY SCHOOLCHILDREN

The article deals with the basic methods of teaching reading in a foreign language to elementary schoolchildren in domestic and foreign theory and practice. The role of early school foreign language reading as a kind of speech activity aimed at the perception and understanding of written text is defined. Reading technique is interpreted as forming automatic skills of quick perception and processing linguistic information (letters, letter combinations, words, punctuation, grammar structures of sentences), followed by correlation with semantic information. Different methods for teaching reading technique of a foreign language to primary schoolchildren are analyzed: a sound method, a whole word method, a whole sentence method, a keyword method, etc. But all of them have its advantages and disadvantages.

The structure and content of models for reading technique in foreign languages, developed by R. Martynova and Z. Nykytenko are described in detail: the didactic model of teaching foreign language content in reading and writing techniques (based on the whole word method); the model of stage-by-stage formation of reading technique in a foreign language (based on the sound method). However, a perfect method is only that one which meets requirements of the time, combines the most effective (existing at that time) teaching methods to overcome difficulties in development of pupils' skills in foreign language reading techniques. In the author's opinion, the solution of this problem is to apply the combined method of teaching reading until a new method will be created or modified to answer the aims and objectives of a modern primary school. But any method should provide the level of pupils' skills and habits in foreign language reading set by the curriculum in foreign languages for the primary school.

Keywords: teaching methods; reading; reading technique; foreign language; primary school.